

Innowacja dialektalna

Autor: Halina Karaś

Innowacja dialektalna (łac. innovatio "odnowienie") to nowy element językowy wprowadzony do danego systemu gwarowego. Innowacje dialektalne dotyczą wszystkich poziomów języka. Są to zmiany zarówno fonetyczne, jak i gramatyczne czy leksykalne. Można zatem wyróżnić: a) fonetyczne innowacje dialektalne, np. wprowadzenie akcentu paroksytonicznego (tj. na 2. sylabie od końca) w ogp. wyrazach zapożyczonych na ika, yka (muz|yka, matemat|yka), osłabienie i ostateczny zanik nosowości samogłosek nosowych (chodzo, ide, ksiużka), stwardnienie w" w grupie św"; ćw"; dźw"; (śwat, ćwerć, niedźwedź); b) fleksyjne innowacje dialektalne, np. kontaminacja (skrzyżowanie) końcówki celownika lp. rzeczowników męskich owi)(u → owiu (bratoziu, wołju), czy końcówka -ma w 1. os. lmn. czasu teraźniejszego (robima, chodzima); c) słowotwórcze innowacje dialektalne, np. zaimkowe formacje gwarowe typu cosik, ktosik czy tworzenie czasowników wieloprzedrostkowych (ponawtykać, dopodrywać); d) składniowe innowacje dialektalne, por. np. konstrukcję dla + dopełniacz zamiast przyczasownikowego celownika, wielofunkcyjność niektórych spójników, np. co, zastępującego zaimek który czy spójnika że, aby; e) słownikowe (leksykalne) innowacje dialektalne, które dzielą się na wyrazowe (np. cumelek "smoczek";, spodlorka "spód wozu ‐ bez skrzyni";) i znaczeniowe (np. cierlica "niesympatyczna, jazgotliwa kobieta"). Wiele innowacji dialektalnych przechodzi z czasem do języka ogólnego, np. obecnie szerzy się tendencja do wyrównania akcentu we wszystkich wyrazach na drugiej sylabie od końca (dziś już aprobowana w normie użytkowej, ale nie wzorcowej). Por. Cecha dialektalna, Cecha gwarowa.